

*Hoe Oursson ende den Groenen Ridder uyt de gevanckenisse
van den koningh van Surien quamen om te oorlogen
tegghen den koningh Hugo.*

Het .LXXIIJ. capittel. ¹

Den coning van Surien die in sijn gevanckenis hiel den keyser Oursson met den Groenen Ridder, dedese op eenen tijt voor hem komen ende seyde hun: “Ghy heeren, ghy zijt die ons godt Mahon ende ons te niet doen wilt. ² Soo sweer ick by mijn god Mahon dat ick u sal doen sterven, ten zy dat ghy my weder gheeft de stadt van Angorien met ’t Casteel Fort en noch 30 andere stercke plaetsen, die ghy onder u hebt!” ³

“Heer coningh,” seyde Oursson, “dat en sullen wy niet doen, ten zy dat ghy ons weder geeft coningh Hugo, die ghy houdt in u gevanckenisse.” ⁴

1. [Maillet] *Comment orson et le verd cheualier furent des prisons du roy de surie deliurez par appointment de la guerre quilz firent puis au roy hugon. lxxiii*
[Verdussen] Het XL. Capittel. Hoe dat Oursson ende den Groenen Ridder uyt die ghevanckenisse vanden Coninck van Surien quamen om die oorloge die sy doen doen soudent tegen den Coninck Hugo.

2. [Maillet] [L]E roy de surye le quel en ses prisons tenoit le bon empereur orson et le verd cheualier vng iour les fist deuant luy amener puis leur a dist. seigneurs vous voyez que iay puissance de dessus vous et que vous ne pouez riens sur moy Et ie scay que vous estes ceulx du monde que plus auez nostre loy molestee et nostre terre courue et pillee.

[Verdussen] DEn Coninck van Surien die in zijn ghevanckenisse hiel den Keyser Oursson met den Groenen Ridder / hy dedese op eenen tijt voor hem comen ende seyde hen : Ghy Heeren gy siet als dat ick macht hebbe over u beyden / ende ghy over my niet / ick weet dat gy zijt die gene die ons Godt Mahon ende [ons] te niet doen wilt /

3. [Maillet] Si iure mon dieu mahon que ia ne mescapperez que mourir ne vous face fors que par vng point que ie vous diray cest que vous me rendez la cite dangorie auec chasteau fort et trente aultres fortes places que vous tenez en voz mains.

[Verdussen] soo sweer ick by den Godt Mahon als dat gy my niet ontgaen en sult / ick sal u doen sterven ten zy op aldusdanighe conditie / dat is / te weten / dat ghy my weder geeft die stadt van Angorien / met dat Casteel Fort / ende met noch dertigh andere plaetsen die ghy onder u hebt.

4. [Maillet] Sire dist Orson nous ne le ferons pas se ne nous rendez le roy hugon que *vous* tenez.

[Verdussen] Heer Coninck seyde Oursson / dat en sullen wy niet doen ten zy dat ghy ons weder gheeft Coninck Hugo die ghy hout in u ghevanckenisse.

Valentijn ende Oursson

Doen seyde den coning van Surien: “Hy is ghereyst en heeft u beyder ¹ zegel met hem, en hy ist die my u verkocht ende verraden heeft.” ²

Als den keyser Oursson dat verstont, soo was hy seer verwondert ende swoer dat hy niet rusten en soude, hy soudet ghewroken hebben op den coningh Hugo. ³

“By mijnder trouwen,” seyde den Groenen Ridder, “ick en sal u niet begeven.” ⁴

Den keyser Oursson en den Groenen Ridder zijn metten coningh van Surien over een ghekomen om hun lijf te beschermen ende hebben de stadt van Angorien met 't Casteel ghelevert inde handen vanden coningh van Surien ende zijn gekeert na Constantinopolen, daer sy hun volck seer bedruckt vonden, die sy te vreden stelden. ⁵

1. [Tekstkritiek] Bouman: beyden

2. [Maillet] ce dit le roy de surie de luy ne me parlez *plus* Car il sen est ale et voz scaulx a emporte. et sachez que par luy auez este a moy vendus et faulcement trahys [Verdussen] Doen sprack den Coninck van Surien / en spreckt van hem niet / hy is gereyst / ende heeft u beyder segel met hem / ende weet dat hy my u verkocht heeft / ende verraden /

3. [Maillet] Quant orson lentendit trop fut esmerueille et a iure que iamais ne cessera tant que du roy hugon ait prins vengeance. [Verdussen] als den Keyser Oursson dat verstont / soo was hy seer verwondert / en swoer dat hy niet rusten en soude hy soudet ghevroken hebben op den Coninck Hugo.

4. [Maillet] Par ma foy ce dist le verd cheualier ie ne vous fauldray pas. [Verdussen] By mijnder trouwe seyde den groenen Ridder / ick en sal u niet begeven /

5. [Maillet] Or ont acorde Orson et le verd cheualier au Roy de surye sa demande pour leur vie sauuer. et sont retournez en constantinoble ou grant dueil fut appaise. [Verdussen] den Keyser Oursson en den groenen Ridder zijn met den Coninck van Surien over een ghekomen om haer lijf te beschermen / ende hebben de stadt van Angorien met het Casteel in handen ghelevert aen den Coninck van Surien / ende zijn gekeert naer Constantinopelen daer zy haer volck seer bedruckt vonden die zy te vreden stelden.

Doen seyde Escleremonde de heeren datse tijdinghe ghekreghen hadden van Valentijn door eenen pelgrim, daer af Oursson seer verblijdt was, want hy boven al begheerde de komste van Valentijn, sijn broeder.¹

Dien nacht rusten Oursson by sijn huysvrouwe Galasie ende wan aen haer een sone die ghenoecht was Morant,² die daer na coningh was van Hongarijen.³

Niet lange daer na dede den keyser Oursson sijn armeye vergaderen om te gaen in Hongarijen tegen den coningh Hugo.⁴ En als den koning Hugo hoorde dat den keyser Oursson met den Groenen Ridder quam om hem en alle sijn lant te verderven, soo heeft hy een bode aenden keyser ghesonden, dat hy te vreden wilde wesen: hy soude hem geven de stadt van Hongarijen.⁵ “Ende om de kosten die hy ghedaen heeft om sijn heyr te vergaderen, sal ick hem gheven vier peerden gheladen met gout.⁶

1. [Maillet] puis a dit esclarmonde comment elle a eu nouvelles par le pelerin de Valentin dont ioyeux fut orson. car sur toutes choses desiroit sa venue.

[Verdussen] Doen heeft Escleremonde die Heeren gheseyt / hoe dat zy tijdinghe ghekreghen hadden van Valentijn / ende dat door een Pelgrim / daer af dat Oursson seer verblijdt was / want hy boven al begheerde de comste van Valentijn sijn Broeder.

2. [Tekstkritiek] Bouman: Morane, verbeterd op basis van Maillet en Verdussen z.j.

3. [Tekstkritiek] Bouman: Angorien

[Maillet] ceste nuyt coucha Orson avec galasie et engendra vng filz qui eut nom morant lequel comme dient les hystoires depuis tint le royaume de hongre.

[Verdussen] Dien nacht rusten Oursson by sijn Huysvrouwe Galasie / ende wan daer aen eenen Sone die zijnen naem was Morant / den welcken hier nae Coninck was van Angorien.

4. [Maillet] Ne demoura gaires que Orson mist son armee sus pour aler en hongrie.

[Verdussen] Het en leet niet langhe den Keyser Oursson dede vergaderen sijn armeye / om te gaen in Hongarijen tegen den Coninck Hugo /

5. [Maillet] Et quant le roy hugon le sceut il luy enuoya vng messagier disant si vouloit acorder qui lui laissereroit la cite de angorie

[Verdussen] ende als den Coninck Hugo die tijdinghe hoorde als dat den Keyser Oursson met den groenen Ridder quam om hem ende alle sijn lant te willen verderven / soo heeft hy aen den Keyser eenen Bode ghesonden / indien hy te vreden wilden wesen hy soude hem gheven die Stadt van Hongarijen /

6. [Maillet] pour armee recompenser il luy donneroit quatre fors cheualx chargez

Valentijn ende Oursson

En indien daer ymant is die my aenseggen wil van 't verraet, ick ben te vreden daer eenen kamp tegen te vechten, sonder alleen teghen Oursson.”¹

Den bode heeft sijn bootschap ghedaen aen den keyser Oursson, also hem den coningh Hugo belast hadde.² Den Groenen Ridder dit verstaende, heeft sijnen pant gheworpen tegen den coningh Hugo.³ De bode heeft den pant opgenomen en heeft [hem]⁴ den coningh Hugo ghepresenteert, ende heeft hem geseyt dat den kamp gheschieden soude buyten de stadt van Hongarijen.⁵

Den coningh Hugo quam met grooter triumphe te velde om den Groenen Ridder te bevechten, maer den Groenen Ridder was d'eerste inde kamp.⁶

Als zy beyde bereydt waren, staken zy hun peerden met sporen ende reden met sulcker kracht op malkander dat beyde hun

dor.

[Verdussen] ende om die costen die hy ghedaen heeft om sijn heyr te vergaderen daer voor sal ick hen gheven vier peerden gheladen met gout /

1. [Maillet] sil y auoit nul que de la trahyson dessusdicte le vouloit accuser il sen combateroit a tous pourueu *que* ce ne fust a orson

[Verdussen] ende indien daer jemant is die my aenseggen wilt van dit verraetschap / ick ben te vreden daer eenen camp teghen te vechten sonder alleen teghen Oursson.

2. [Verdussen] Den bode heeft sijn bootschap ghedaen aenden Keyser Oursson / alsoo hem den Coninck Hugo belast hadde te doen.

3. [Maillet] le message fait et le conseil tenu le verd cheualier getta son gaige contre le roy hugon

[Verdussen] Den groenen Ridder dit verstaende vanden bode / soo heeft hy zijnen pant gheworpen teghen den Coninck Hugo /

4. [Tekstkritiek] Ontbreekt bij Bouman, toegevoegd op basis van Verdussen z.j.

5. [Maillet] auquel il fist porter et que il se trouuast hors des murs de la cite dangorie

[Verdussen] den bode heeft den pant op-genomen / ende heeft hem den Coninck Hugo gepresenteert / ende heeft hem geseyt als dat den camp ghevochten sal worden buyten de stadt van Hongarijen.

6. [Maillet] Le roy hugon vint au champ ordonne a grant t[i]rumphe pour combatre mais le verd cheualier y estoit le premier.

[Verdussen] Den Coninck Hugo quam met groote triumphen te velde / om te bevechten den groenen Ridder / maer den groenen Ridder was d'eerste inden camp.

lancien braken. ¹ Doen hebbense hun sweerden uytgetogen. Maer God hulp dien die recht hadde: Den Groenen Ridder gaf den coning Hugo alsulcken slach op zijnen helm dat hy hem een groot stuk van sijn hoofd sloech, ende is in onmacht gevallen, daer van den Groenen Ridder gepresen wert. ²

Doen bequam de coninck Hugo ende begeerde een priester die hy al 't verraet te kennen gaf, ende sterf op de selve plaetse. ³ Oursson de keyser dede 't lichaem eerlijck begraven in een abdye ende hem wert groote eere gedaen om dat hy een coninck was. ⁴

Als de heeren vander stadt geïnformeert waren van 't verraet dat de coninck Hugo hadt gedaen, ende by consent en raet vande heeren soo werdt de stadt in des keyzers handen ghelevert, ende de heeren deden Oursson hulden. ⁵

1. [Maillet] et quant ilz furent tous prestz ilz frapperent cheualx des esperons et de si grant force sont venus *que* leurs lances rompirent.

[Verdussen] Als zy beyde ghereet waren / soo hebben zy haer peerden met sporen gheslaghen ende zijn met sulcken kracht op malkanderen gereden dat haer beyder lancien zijn ghebroken /

2. [Maillet] puis mirent les mains aux espees et dieu scait quelz coupz ilz se donnoyent et tant *que* dieu aida au bon droit. Car le verd cheualier bailla si grant coup au Roy hugon sur le heaulme que toute vne partie de la teste luy couppa iusques aux espaulles et cheut paulme. lors fut honnoure le verd cheualier.

[Verdussen] doen hebben zy haer sweerden uyt-ghetogen / Godt weet wat slaghen dat zy malcanderen gaven die seer veel waren tot dat Godt holp den ghenen die recht hadde. Den groenen Ridder gaf den Coninck Hugo alsulcken slaghe op zijnen helm van zijn hoofd / dat hy hem een groot stuck af sloeghe van zijn hoofd / ende is in onmacht ghevallen op der aerden / daer werdt den groenen Ridder ghepresen.

3. [Maillet] puis hugon reprint parole et deuant tous demanda vng confesseur et la *compta* toute la trahyson et narresta faires *que* en ceste place mourut.

[Verdussen] Doen bequam den Coninck Hugo / ende begonst te spreken / en begeerde eenen Priester die hy te kennen gaf alle die verraderije / en stierf op die selve plaetse.

4. [Maillet] orson fit prendre le corps et notablement enseuelir et enterrer en vne abaye *qui* pres de la estoit et luy fut telle honneur faicte pourtant *quil* estoit roy couronne et en tant monstra orson la grant noblesse qui en luy estoit.

[Verdussen] Oursson den Keyser dede dat lichaem eerlijcken begraven inde Abdye die daer bystont / hem wert groote eere ghedaen om dat hy eenen Coninck was / daer bewees den Keyser zyn Edelheydt die in hem was.

5. [Maillet] tous furent informez de la trahyson du roy hugon par le conseil des sages rendirent a Orson la ville de hongrie et le pays le quel en print possession et

Valentijn ende Oursson

Doen is den keyser met den Groenen Ridder gekeert na Constantinopolen. ¹ Valentijn was seer blijde dat hy Oursson sach, maer Escleremonde verwonderde haer seer dat Valentijn niet en quam, als den ² pelgrim haer geseyt had, ende zeyde: “Ha pelgrim, ghy hebt my gelogen, want gy zeyde dat hy in drie dagen hier wesen soude en ick en verneme geen tijdinge” – maer sy en wist niet dat hy haer so nae by was ende onder de trappen lach. ³

receut les *honnaiges* des seigneurs

[Verdussen] Als de Heeren vander stadt waren gheinformeert van het verraetschap dat den Coninck Hugo ghedaen hadde / ende by consent ende raet vande Heeren / soo wert die stadt in des Keyzers handen ghelevert / ende die Heeren deden Oursson den Keyser hulden ende eede / ende naem die pocessie van dien lande ende steden.

1. [Maillet] puis retourna en constantinoble luy et le verd cheualier.

[Verdussen] Doen is den Keyser met den groenen Ridder ghekeert nae Constantinopelen.

2. [Tekstkritiek] Bouman: een, verbeterd op basis van Verdussen z.j.

3. [Maillet] Valentin fut moult ioyeux de ce quil les veoit en ioye et en prosperite moult sesmerueilloit esclarmonde de ce que Valentin ne venoit et disoit. Ha mauuais pelerin tu mas mauuagement trahye quant tu me dys que mon amy Valentin viendroit au troiziesme iour et ie nen ay nulles nouvelles en quelque maniere et facon que il soit au monde. Helas elle ne pensoit pas que il fust si pres de elle. car il estoit dessoubz les degrez de son palays ou du vouloir de dieu tantost fina ses iours et adonc le cognoisterra.

[Verdussen] Valentijn was seer blijde dat hy Oursson sagh ende voort ginck in deughden. Die schoone Escleremonde verwonderden haer seer als dat Valentijn niet en quam als den Pelgrim gheseyt hadde / doen seyde zy / hoe Pelgrim gy hebt my gelogen / want gy seyde dat hy in dry daghen hier wesen soude / ick en verneme geen tijdinge / oft ick en wete niet in wat plaetsen te seynden. Och lacen zy en wist niet dat hy haer soo nae by was / want hy onder die trappen lach van dat palleys / ende sal by der gratien van Godt zijn leven daer eynden / ende soo sal zy Valentijn kennen ende sien haer verdriet lijden.

Colofon

Kritische synoptische studie-editie

van de druk van Jan Jacobszoon Bouman, Amsterdam 1657 (Sint Petersburg, SSSPL: 6.10.3.3), met daarin verwerkt de druk van Hieronymus Verdussen jr., Antwerpen ca. 1684-1713 (Boston Massachusetts, Houghton Library, 27283.48.4) en die van Jacques Maillet, Lyon 1489 (Paris, BnF, RES Y2 82).

bezorgd door dr. Willem Kuiper,
Leerstoelgroep Historische Nederlandse Letterkunde UvA

Amsterdam 2012

Bibliotheek van Middelnederlandse Letterkunde
<http://cf.hum.uva.nl/dsp/scriptamanent/bml/bmlindex.htm>

